

Innst. S. nr. 65

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument nr. 8:4 (2007-2008)

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl, Jan Tore Sanner, Kari Lise Holmberg og Peter Skovholt Gitmark om bedre forebyggende tiltak, tidligere og tydeligere reaksjon overfor barn og unge som er i risikozonen for å utvikle en kriminell løpebane

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl, Jan Tore Sanner, Kari Lise Holmberg og Peter Skovholt Gitmark framsatte 4. oktober 2007 følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen sørge for at det utformes klare retningslinjer for hvordan politiråd skal etableres i kommunene og at det er etablert politiråd i alle landets kommuner innen utløpet av 2008. Regjeringen bes på egnet måte om å orientere Stortinget om fremdriften i arbeidet.
2. Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at det etableres et forpliktende SLT-samarbeid i alle kommuner. Regjeringen bes spesielt om å intensivere arbeidet for å avklare og avhjelpe praktisering av taushetspliktsregelverket som ofte bidrar til manglende samhandling og forebygging til skade for barn og ungdom.
3. Stortinget ber Regjeringen sørge for at det utredes egnede målekriterier for forebyggende arbeid innenfor politi, kriminalomsorg mv.
4. Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at den enkelte skole har sin egen politikontakt.
5. Stortinget ber Regjeringen øke erstatningssatsene for foreldrenes ansvar for skade forvoldt av barn i skadeerstatningsloven § 1-2 andre ledd fra 5 000 til 20 000 kroner.

6. Stortinget ber Regjeringen fremlegge sak om etablering av obligatorisk tilbud om konfliktrådsbehandling i alle saker med barn under 15 år.
7. Stortinget ber Regjeringen legge til rette for mentorordning for kriminelle barn også under den kriminelle lavalder.
8. Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at det kan gjennomføres samtykkebasert rustesting på skolene i regi av helsefaglig personell. Stortinget forutsetter at hensynet til personvern og den enkeltes integritet ivaretas på en betryggende måte."

Forslagsstillerne er bekymret over at barn og unge også under den kriminelle lavalder begår til dels alvorlig kriminalitet. Det er viktig at samfunnet setter grenser av hensyn til samfunnets behov for trygghet, men ikke minst av hensyn til det enkelte barn og den enkelte ungdom.

Forslagsstillerne mener at det må stilles krav om hurtigbehandling hos politiet i saker som involverer unge lovbrøyttere. Tilbud om konfliktrådsbehandling bør bli obligatorisk i alle saker som involverer barn under 15 år. Konfrontasjon mellom offer og gjerningsmann er viktig for at den som har forbrutt seg, skal evne å sette seg inn i offerets situasjon. Konfliktrådsbehandling gir dessuten den unge mulighet til å avtale hvordan man kan gjøre opp for seg. Som ledd i den videre oppfølging av disse barna bør den enkelte få rett til en mentor som skal følge og veilede den unge over tid for å motvirke utvikling av en kriminell løpebane.

Unge lovbrøyttere som soner i fengsel, må sikres individuell plan og nødvendig oppfølging både under og etter soning. Målet er å følge opp skolegang og jobb og bidra til at den unge får etablert seg i et positivt og kriminalitetsfritt miljø.

Misbruk av narkotika er en viktig årsak til at barn og ungdom utvikler sosiale problemer som igjen skaper økt risiko for å utvikle et kriminalitetsproblem. Ved å få muligheten til å teste barn i risikozonen for eventuelt rusmiddelmissbruk kan man avdekke om det er benyttet

narkotika, noe som kan gi barnevernet mulighet til å gripe inn på et tidligere tidspunkt. Forslagsstillerne ønsker derfor å anmode Stortinget om å be Regjeringen utrede og lovhjemle en samtykkebasert ordning hvor helsefaglig personell gis mulighet til å rusteste skoleelever ved mistanke om rusbruk.

Forslagsstillerne viser videre til at det er et stort behov for evaluering og forskning for å kunne legge til rette for en mer kunnskapsbasert justispolitikk. Mer innsikt i hva som faktisk virker på det forebyggende feltet, vil kunne gi en mer målrettet og effektiv ressursbruk. Forslagsstillerne ser det som spesielt viktig at man utvikler målekriterier for effekten av forebyggende arbeid blant barn og unge.

Forslagsstillerne viser til at det er bred enighet på Stortinget om at det skal opprettes lokale politiråd. Forslagsstillerne viser til veileder for etablering av politiråd i kommunene. Forslagsstillerne anmoder Stortinget om å be Regjeringen sørge for at det er etablert politiråd i alle landets kommuner innen utløpet av 2008, og at Regjeringen løpende følger disse for å sikre at politirådene fungerer etter intensjonen. I denne sammenheng anmoder Stortinget om å be Regjeringen på egnede måter orientere Stortinget om fremdriften i arbeidet.

Kun et mindretall av norske kommuner har etablert forpliktende og velfungerende SLT-samarbeid som er forankret politisk. SLT må forankres lokalt, men erfaringen viser at det foreligger en rekke felles problemstillinger. I praksis oppstår det gjerne uformelle hindringer for et effektivt samarbeid så lenge aktørene er usikre på den ytre, formelle rammen for samarbeidet, herunder vises det spesielt til taushetspliktsproblematikken. Forslagsstillerne anmoder derfor Stortinget om å be Regjeringen intensivere informasjons- og oppfølgingsarbeidet overfor kommunene for å sikre at flere kommuner etablerer en velfungerende SLT-ordning.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anne Marit Bjørnflaten, Thomas Breen, Ingrid Heggø og Hilde Magnusson Lydvo, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Morten Ørsal Johansen, fra Høyre, Elisabeth Aspaker og André Oktay Dahl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, viser til forslagene i Dokument nr. 8:4 (2007-2008).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Regjeringen satser på tiltak for å hindre at barn og unge starter en kriminell løpebane. Regjeringen har en bred satsing på barne- og ungdomskriminalitet som tar opp i seg de 8 forslagene til tiltak forslagsstillerne kommer med.

Flertallet viser til St.meld. nr. 20 (2005-2006). Som oppfølging av Stortingets behandling av St.meld. nr. 20 (2005-2006) om alternative straffereaksjoner for unge lovbrøyttere i desember 2006, ble det i mai 2007

nedsatt et offentlig utvalg. Utvalget skal utarbeide en rapport til 1. oktober 2008. De endelige konklusjonene til enkelte av forslagene som er fremsatt i representantforslaget, hører naturlig med i behandlingen av rapporten av nevnte utvalg. Når rapporten er fremlagt fra det offentlige utvalget, vil vi ha et langt bedre grunnlag for vurdering av en del av spørsmålene som nå er reist, enn det vi har i dag.

Foruten de områdene utvalget er bedt om å utrede, vil flertallet vise til at St.meld. nr. 20 (2005-2006) inneholder en rekke forslag som det ligger til forvaltningen å følge opp. Gruppen skulle blant annet se på hvordan samfunnet skal, eller bør, møte barn under 18 år som begår alvorlig kriminalitet og som plasseres i fengsel. Gruppens rapport var ferdig april 2007. Flertallet viser til svarbrev fra statsråd Storberget av 20. november 2007 og støtter det som kommer frem der om Regjeringens arbeid på dette området. Brevet følger vedlagt denne innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at forslagsstillerne setter fokus på et viktig tema. Disse medlemmer mener at forebygging og riktig reaksjon overfor barn og unge som er i risikozonen for å utvikle en kriminell løpebane, er både riktig og viktig.

Disse medlemmer mener det forebyggende arbeidet må prioriteres for å hindre at barn og unge kommer inn i eller utvikler en kriminell løpebane. Disse medlemmer mener også det er viktig å legge vekt på kunnskapsbasert forebygging. Det gjøres mye godt forebyggende arbeid, og dette mener disse medlemmer er viktig å ta vare på og formidle videre slik at andre også kan ta i bruk kunnskapen.

Disse medlemmer ser på god voksenkontakt som en stor del av det forebyggende arbeidet. Tydelige voksne som er til stede og som setter grenser er bra for barn og unge. Samtidig mener disse medlemmer at det må få konsekvenser når grenser brytes. Konsekvensene må da stå i forhold til grensebruddet. Enkle sanksjoner kan være det som gir best virkning på et tidlig tidspunkt. Disse medlemmer ser at konfliktråd er et godt tiltak og mener at dette tilbudet bør etableres i alle kommuner, og at bruken av stormøte og restorative justice som metode bør gjøres tilgjengelig for alle konfliktrådene i landet. Disse medlemmer vil bemerke at møter mellom offer og gjerningsmann skal skje på offerets premisser.

Disse medlemmer mener at en god skole er god forebygging, men legger til grunn at det ikke er en dokumentert og umiddelbar årsakssammenheng mellom lærertetthet og læringsutbytte. Dette viser at den enkelte lærers mulighet til faglig fordypning og kompetanseutvikling samt personlig egnethet, er avgjørende for å styrke skolen og å sikre at elever ikke blir hengende etter. Disse medlemmer har videre merket seg at norsk skole reproducerer sosiale forskjeller og legger til grunn at det er viktig å få kunnskap om skolen for å få kunnskap i skolen. Økt forskningsinnsats er derfor avgjørende.

Disse medlemmer regner en god skole med trygge, kvalifiserte og omsorgsfulle lærere som et av de viktigste kriminalitetsforebyggende tiltakene Regjeringen kan bidra til å få etablert. Disse medlemmer legger videre til grunn at en styrket rådgivningstjeneste samt økt fokus på skoleledelse er andre viktige faktorer i et slikt perspektiv. Disse medlemmer understreker i denne sammenheng skoleledelsens ansvar for å forebygge mobbing og anmoder Regjeringen om å sørge for at skoleledere som ikke følger opp dette, sanksjoneres på egnet måte.

Disse medlemmer ser at mobbing i skolen tiltar, og mener at tiltak må settes i verk. Barn som blir mobbet, kan miste den tilhørigheten som er viktig i oppveksten.

Disse medlemmer vet at voksenkontakten i enkelte tilfeller svikter. Det er da viktig at man har et godt hjelpeapparat som kan tre inn hurtig, på en god og riktig måte og som kan veilede foreldrene. Disse medlemmer ser viktigheten av at barna tas vare på og kjenner trygghet.

Disse medlemmer ser på rus blant ungdom som en mulig utløsende faktor for kriminalitet. Når det gjelder alkohol, er det i dag klare regler. Disse medlemmer mener derfor at det skal slås hardt ned på voksne som bidrar til at barn får fatt i alkohol. Når det gjelder andre rusmidler, så er disse forbudt. Disse medlemmer ser også at man bør vurdere bedre kontroll med utdeling av medisiner som kan selges og misbrukes og som barn og unge kan bli avhengige av.

Disse medlemmer ser at unge lovbrøyttere også kan begå alvorlige lovbrudd. Dette kan være lovbrudd som etter vanlig rettsoppfatning kvalifiserer til fengselstraff. Det er både viktig og riktig å finne et balansepunkt mellom lovbrudd og straff uten at dette virker på feil måte eller bryter med vanlig rettsoppfatning. Disse medlemmer mener at i slike tilfeller hvor unge lovbrøyttere må sone i fengsel, kan denne soningen ikke skje sammen med tunge, erfarne kriminelle.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er positive til egne ungdomsfengsler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil i denne sammenheng blant annet vise til St.meld. nr. 20 (2005-2006), som mindretallet for øvrig ville sende tilbake til Regjeringen. Disse medlemmer vil blant annet bemerke at barnevernet ikke er en soningsanstalt. Disse medlemmer mener at barnevernet skal inn i soningen, men soningen skal ikke inn i barnevernet. Dette blir, slik disse medlemmer ser det, å blande rollene som omhandler straff og vern.

Disse medlemmer ser også viktigheten av å kvalitetssikre barnevernet og barnevernsinstitusjoner. Disse medlemmer mener det er svært alvorlig når vi har eksempler på drap i barnevernsinstitusjoner. Barn i institusjoner skal kunne føle seg trygge. For disse medlemmer er trygghet for barn viktig. Fylkesmannen har etter disse medlemmers mening et kontrollansvar i forhold til institusjoner for barn.

Disse medlemmer ser positivt på at det er bred enighet på Stortinget om å opprette lokale politiråd, og

at det er tatt formelle skritt for å iverksette arbeidet med opprettelsen. Disse medlemmer forutsetter at det tas videre formelle skritt for å sikre at disse rent faktisk også opprettes. Disse medlemmer viser videre til at statsråden i sitt svarbrev til komiteen legger til grunn en langt mindre ambisiøs holdning til spørsmålet enn han har inntatt i den offentlige debatt, og forutsetter at det utvikles incentiver som belønner de kommunene som rent faktisk etablerer velfungerende politiråd. Disse medlemmer fremmer derfor følgende tilleggsforslag til forslag nr. 1:

"Stortinget ber Regjeringen utrede og fremlegge forslag om incentivordninger som kan bidra til dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett."

Disse medlemmer oppfatter dette som en obligatorisk ordning, og ser fram til at alle landets kommuner har eget politiråd i løpet av 2008.

Disse medlemmer viser til statsrådets svarbrev til forslaget punkt 2 som berører arbeidet for å avklare og avhjelpe praktisering av taushetspliktsregelverket som ofte bidrar til manglende samhandling og forebygging til skade for barn og ungdom. Disse medlemmer viser til at det i mange kommuner har foregått diskusjoner om taushetspliktsregelverket i årevis uten at verken lokale eller sentrale myndigheter har evnet å skjære igjennom, slik tilfellet er i de kommuner hvor man har et velfungerende SLT-samarbeid. Disse medlemmer anmoder Regjeringen om at forslag og tiltak om å sikre en enhetlig forståelse og praktisering av regelverket til beste for barn og ungdom implementeres i løpet av 2008, om nødvendig med vedtak i Stortinget ved behov for lovendringer.

Disse medlemmer viser videre til statsrådets kommentar til forslaget punkt 3. Disse medlemmer har merket seg at statsråden på dette punktet viser til sitt svar på spm. 46 til statsbudsjettet for 2008, hvor det fremgår at departementet er i gang med et arbeid med å videreutvikle dagens måleparametre for hva som forebygger kriminalitet. Disse medlemmer konstaterer at Regjeringen til nå ikke har utviklet egnede målekriterier for forebyggende arbeid innenfor politi, kriminalomsorg mv. på tross av beskrivelsene som ble gitt av dette i budsjettet for 2008. Disse medlemmer erkjenner at dette er en krevende oppgave, men forutsetter at Stortinget for fremtiden får en mer dekkende beskrivelse av situasjonen.

Disse medlemmer ser med bekymring på at det kun er et fåtall av landets kommuner som har etablert et forpliktende og velfungerende SLT-samarbeid. Disse medlemmer er oppmerksom på at det ligger en del formelle hindringer i veien for å få til et effektivt samarbeid. Dette er hindringer som disse medlemmer ser fram til løses gjennom klare retningslinjer fra departementet. Usikkerhet skal ikke være til hinder for å etablere ordninger som er til det beste for barn som kan være i faresonen for å kunne komme ut i en kriminell løpebane.

Disse medlemmer konstaterer at statsråden i sitt svarbrev til komiteen er full av generelle lovord over Regjeringens innsats med å etablere stadig flere utvalg og prosjekt, samtidig som det underslås at politiets

stramme driftsbudsjetter over det ganske land kombinert med en serie prosjekter, vanskeliggjør en målrettet innsats mot den gruppen som forslagene i representantforslaget tar sikte på å nå. Disse medlemmer merker seg at Regjeringen legger til grunn det selvsagte i at politibudsjettene øker for hvert år i pakt med lønns- og prisutviklingen og regner dette som en generell "styrking" av driftsbudsjettene. Disse medlemmer ser det imidlertid som viktig at Regjeringen fortsetter den opptrappingen av antallet klasser ved PHS som ble påbegynt i forrige stortingsperiode. I løpet av forrige periode økte antallet plasser som kjent med 120, mens det i inneværende periode er økt med 72, noe som i sum gjør at det nå er et rekordhøyt antall politistudenter.

Disse medlemmer legger til grunn at en aktiv seniorpolitikk på lik linje med økt antall vel kvalifiserte politistudenter er et langsiktig tiltak som kan bidra til å styrke politiets evne til å håndtere stadig mer krevende barn og unge som begår til dels alvorlig kriminalitet eller er i risikozonen for å utvikle en kriminell løpebane på sikt.

Disse medlemmer viser avslutningsvis til at representantforslagets punkt 8 om samtykkebasert rustesting av skoleelever er noe Stortinget tidligere har diskutert i forbindelse med behandlingen av en interpellasjon. Statsråden understreket den gang overfor Stortinget at han ville ta saken opp med sin svenske statsrådskollega og la til grunn at Regjeringen ville "komme tilbake til Stortinget med de vurderinger vi gjør i forhold til de svenske erfaringene". Disse medlemmer merker seg at statsråden ikke henviser til dette i sitt svarbrev og tillater seg derfor å be statsråden om å redegjøre for disse samtalen på egnede tidspunkt.

Disse medlemmer vil presisere at forslaget om samtykkebasert rustesting er et tilbud og et forebyggende tiltak overfor ungdom som har et begynnende rusproblem. Det er en forutsetning at testing på skolen skal baseres på ungdommens eget og foreldres samtykke når det gjelder umyndige. Disse medlemmer anser at tilrettelegging for rustesting på skolen der skolehelsetjenesten forestår testingen, vil være en god praktisk løsning. Statsråden synes i sitt svar til komiteen å ha misforstått forslagsstillerne på dette punkt.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det utformes klare retningslinjer for hvordan politiråd skal etableres i kommunene og at det er etablert politiråd i alle landets kommuner innen utløpet av 2008. Regjeringen bes på egnede måte om å orientere Stortinget om fremdriften i arbeidet.

Stortinget ber Regjeringen utrede og fremlegge forslag om incentivordninger som kan bidra til dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at det etableres et forpliktende SLT-samarbeid i alle kommuner. Regjeringen bes spesielt om å intensivere arbeidet for å avklare og avhjelpe praktisering av taushetspliktsregelverket som ofte bidrar til manglende samhandling og forebygging til skade for barn og ungdom.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det utredes egnede målekriterier for forebyggende arbeid innenfor politi, kriminalomsorg mv.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at den enkelte skole har sin egen politikontakt.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen øke erstatningssatsene for foreldrenes ansvar for skade forvoldt av barn i skadeerstatningsloven § 1-2 andre ledd fra 5 000 til 20 000 kroner.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen fremlegge sak om etablering av obligatorisk tilbud om konfliktrådsbehandling i alle saker med barn under 15 år.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for mentorordning for kriminelle barn også under den kriminelle lavalder.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at det kan gjennomføres samtykkebasert rustesting på skolene i regi av helsefaglig personell. Stortinget forutsetter at hensynet til personvern og den enkeltes integritet ivaretas på en tryggende måte.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:4 (2007-2008) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl, Jan Tore Sanner, Kari Lise Holmberg og Peter Skovholt Gitmark om bedre forebyggende tiltak, tidligere og tydeligere reaksjon overfor barn og unge som er i risikozonen for å utvikle en kriminell løpebane - vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 4. desember 2007

Anne Marit Bjørnflaten
leder

Morten Ørsal Johansen
ordfører

Vedlegg

Brev fra Justis- og politidepartementet v/statsråden til justiskomiteen, datert 20. november 2007

Dok. nr. 8:4 (2007-2008) - forslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl, Jan Tore Sanner, Kari Lise Holmberg og Peter Skovholt Gitmark om bedre forebyggende tiltak og tidligere og tydeligere reaksjon overfor barn og unge som er i risikozonen for å utvikle en kriminell løpebane

Jeg viser til brev av 7. oktober d.å. om ovennevnte representantforslag nr. 4, der det fremmes åtte forslag.

1. Innledning

Før jeg kommenterer de enkelte forslagene i Dok. nr. 8:4, vil jeg kort peke på at det de senere årene er iverksatt en rekke tiltak overfor målgruppen unge lovbyggere for både å forebygge kriminalitet, heve kvaliteten på etterforskning og irettføring samt å styrke kompetansen til politiet og andre instanser som skal bidra til å bekjempe kriminalitet. Politirollen er i stadig utvikling for å møte utfordringene. Dette skjer blant annet ved å styrke det problemorienterte politiarbeidet og legge til rette for samarbeid med de øvrige instansene med ansvar for tiltak overfor denne målgruppen.

Aldri tidligere har vi i Norge brukt så store ressurser på politiet. Aldri tidligere har vi hatt så mange politikkvinner- og menn i arbeid, aldri tidligere har vi hatt et så høyt utdannet politikorps og aldri har vi hatt så mange studenter på Politihøgskolen.

Jeg vil også framheve at lokale initiativ er viktige i arbeidet for å styrke den forebyggende innsatsen. Den som opplever hvor "skoen trykker" føler lettere "eierskap" til problemløsningen. Samarbeidsstrukturene bidrar til at vi mer effektivt kan ta i bruk arbeidsmetoder som politiet har utviklet til bruk i det forebyggende arbeidet.

Lokal koordinering er derfor like viktig som sentral koordinering.

Enkeltmenneskets verdi og integritet er grunnleggende for Regjeringens kriminalpolitiske arbeid. Dette gjelder ikke minst for unge lovbyggere. I tillegg vil jeg peke på de særlige forpliktelser vi har etter FNs Barnekonvensjon når lovbyggere er mindreårig.

Det er et overordnet mål å utvikle metoder og strukturer slik at en ungdoms lovstridige atferd kan stoppes i tide. Det er spesielt viktig å styrke den målrettede, forebyggende innsatsen overfor mindreårige som befinner seg i en risikosone for å utvikle slik atferd.

Handlingsplanen "Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet" (2005-2008) legger vekt på å sikre rask, samordnet, alderstilpasset og ansvarliggjørende oppfølging av den enkelte unge lovbyggere. Forvaltningssamarbeidet prøves ut konkret gjennom tiltak 1 som består av fire prosjekter i Oslo, Trondheim, Stavanger og Kristiansand. Politiet står sentralt i prosjektene. Påtalemyndigheten og konfliktrådene deltar i samarbeidet sammen med de relevante lokale hjelpeinstansene og ungdommen selv med foreldre/foresatte. Seks

departementer har gitt støtte til planen og bidrar økonomisk i tre år (2006-2008). Erfaringen skal gi kunnskap om nødvendige elementer i en helhetlig oppfølging av den enkelte, unge lovbyggere og synliggjøre eventuelle behov for endringer.

Regjeringen har også valgt å sette søkelyset på barnas situasjon i arbeidet mot vold i nære relasjoner som et ledd i forebyggingen av en eventuell voldelig utvikling hos de barna som vokser opp med vold og er vitner til vold i sin familie.

Etter min oppfatning er det nettopp en slik innsats mot ungdomskriminalitet, som forslagstillerne gir uttrykk for, som gjenspeiles i Regjeringens brede satsning mot barne- og ungdomskriminalitet.

Oppfølging av Innst.S.nr.64 (2006-2007), jf. St.meld.nr.20 (2005-2006)

Som en oppfølging av Stortingets behandling av St. meld. nr. 20 om alternative straffereaksjoner for unge lovbyggere i desember 2006, ble det i mai 2007 nedsatt et offentlig utvalg. Utvalget skal ferdigstille sitt arbeid innen 1. oktober 2008. Den endelige konklusjonen til enkelte av forslagene som er fremsatt i Dok. 8:4, hører naturlig med i behandlingen av rapporten til nevnte utvalg. Den vil kunne gi et langt bedre grunnlag for vurdering av en del av spørsmålene som nå er reist enn det vi har i dag.

I utvalgets mandat ligger blant annet å beskrive dagens behandlings- og reaksjonssystem og peke på styrker og svakheter. Utvalget skal videre utrede alternativer til å la personer mellom 15 og 18 år gjennomføre varetekt eller fengselsstraff og utrede hvilke andre tiltak samfunnet bør stille til rådighet for personer mellom 15 og 18 år som begår alvorlig eller gjentatt kriminalitet. Dette kan omfatte behandlings- og omsorgstiltak samt tiltak som motiverer den unge til selv å ta ansvar for egen situasjon og egne handlinger. Utvalget skal videre finne fram til reaksjoner og tiltak som imøtekommer målgruppens behov, samtidig som de sikrer hensynet til ofrene og samfunnets behov for beskyttelse mot kriminalitet.

Utvalget skal bygge sitt arbeid på nasjonal og internasjonalt forskning, herunder forskning om arbeidsmåter som legger vekt på gjenoppretting, forsoning, mestring med fokus på fremtiden ("restorative justice"), og kunnskapsbaserte metoder rettet mot unge med alvorlige atferdsproblemer.

Foruten de områdene som utvalget er bedt om å utrede, inneholder St.meld. nr. 20 en rekke forslag som det ligger til forvaltningen å følge opp. I denne sammenheng ble det nedsatt en tverrdepartemental arbeidsgruppe høsten 2006, med medlemmer fra Justisdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet. Arbeidsgruppen fikk i oppgave å drøfte hvordan samfunnet skal eller bør møte barn under 18 år som begår alvorlig kriminalitet

og som plasseres i fengsel. Rapporten var ferdig i april 2007.

Øvrige forslag i stortingsmeldingen som forvaltningen skal følge opp er blant annet:

- Forslag om at konfliktrådsordningen gjøres obligatorisk.
- Forslag om å endre straffeloven, slik at domstolene i saker der ungdom mellom 15 og 18 år dømmes til betinget fengsel, blir pålagt å vurdere om det bør settes vilkår som er særlig egnet til å ha en rehabiliterende virkning.
- Prøve ut ordning med oppfølgingsgrupper for å sikre god tverrfaglig oppfølging etter løslatelse.
- Forslag om at samfunnsstraff som alternativ reaksjonsform skal økes spesielt for unge lovbrøyttere. Forskning viser at bare 34 % prosent av unge som får samfunnsstraff begår ny kriminalitet. For unge lovbrøyttere som idømmes fengselsstraff, er tilbakefallsprosenten hele 80 prosent.
- Etablere ansvarsgrupper så raskt som mulig etter innsettelse for å legge til rette for gode og varige tiltak etter løslatelse.
- Det foreslås å etablere et pilotprosjekt i Årdal og Rogaland etter den svenske KrAmi-modellen. KrAmi er et program som retter seg mot unge friomsorgsklienter som trenger hjelp til å komme inn på arbeidsmarkedet. Kostnadseffekt-studier av programmet viser stor samfunnsøkonomisk gevinst.
- Forslag om å vurdere endringer i barnevernloven slik at barnevernet kan pålegges en plikt til å oppnevne mentor.
- Personundersøkelse, individuell plan og etablering av mentorordning skal være sentrale elementer for å sikre en individuell og helhetlig oppfølging av unge lovbrøyttere i fengsel. Det er viktig at de planene som kriminalomsorgen selv har, blir samordnet med den individuelle planen etter helse- og sosiallovgivningen, og er operativ ved løslatelse.

Målrettet og helhetlig innsats, særlig overfor barn og unge, understreker at Regjeringen ser alvorlig på situasjonen. Det viser de prosjektene som Regjeringen har initiert, bidratt økonomisk til og fulgt opp de senere årene.

2. Forslagene fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl, Jan Tore Sanner, Kari Lise Holmberg og Peter Skovholt Gitmark

Forslag 1:

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det utformes klare retningslinjer for hvordan politiråd skal etableres i kommunene og at det er etablert politiråd i alle landets kommuner innen utløpet av 2008.

Med bakgrunn i Soria-Moria erklæringen har Regjeringen tatt initiativ til et tettere samarbeid mellom politiet og kommunene i form av politiråd. I det første budsjettforslaget denne Regjeringen fremmet, i oktober i fjor, inneholdt proposisjonen for Justisdepartementet

forslag om å prøve ut politiråd i alle landets politidistrikt. Forslaget fikk bred tilslutning i Stortinget. Jeg er tilfreds med at representantene bak Dok. 8-forslaget deler mitt positive inntrykk av politirådernes arbeid dette første året.

Gode relasjoner mellom politi og kommune er en viktig forutsetning for et lokalt forankret politi. Formålet med politirådene er å utveksle informasjon, etablere felles problemforståelse og iverksette lokale tiltak for å forebygge og bekjempe kriminalitet. Gjennom dette samarbeidet kan en omsette kunnskap om lokale problemer til samordnet innsats fra alle berørte. Politiet kan bidra med sin kunnskap når kommunale utbyggings- og trafikkplaner utformes og nye skjenkebevillinger vurderes, samtidig som kommunens representanter kan formidle sine ønsker om hvordan politiet bør prioritere sin innsats i kommunen og nærmiljøet.

Innføring av politiråd er en videreutvikling av et på mange steder allerede velfungerende samarbeid på lokalt nivå. Samarbeidet er basert på lokale løsninger og med den felles målsetting å forebygge kriminalitet og bidra til et trygt samfunn. Her er det viktig å bygge på de gode erfaringene mange kommuner har med SLT-modellen.

Politidirektoratet sendte i mars i år ut et rundskriv om etablering og organisering av politirådene. Rundskrivet pålegger politimesteren ansvaret for å ta initiativ til opprettelse av politiråd i de respektive kommuner. Det er pr. august 2007 opprettet 49 politiråd. Det understrekes her at etablering av politiråd er frivillig, og at rådene bør ledes av kommunens toppledelse. Det vil være i strid med prinsippene for det kommunale selvstyret å pålegge den enkelte kommune deltakelse i politiråd. Et slikt pålegg vil dessuten kunne virke motsatt av det som er hovedhensikten med rådene; nemlig å få den enkelte kommune til å ta større del i det trygghets-skapende arbeidet.

Jeg kan imidlertid forsikre forslagsstillerne om at jeg har et godt samarbeid med min kollega kommunal- og regionalministeren i disse spørsmålene. Vi vil i fremtiden anstrenge oss ytterligere for at fordelene med politirådsmodellen blir så åpenbare at dette følges opp så raskt som praktisk mulig.

Regjeringen er kjent med at det er et tema i Kommunenes Sentralforbund (KS) om "trygghet" skal gjøres til et prioritert oppgave i KS virksomhet i fremtiden. Vi bør alle i en kommune og bør således ivre for at både lokalpolitikere og administrasjon setter trygghet på dagsorden på vårt hjemsted. Politiet er en selvsagt samarbeidspartner for kommunene i dette arbeidet og politiråd er et egnet samarbeidsforum. På den måten kan vi alle bidra til å spre politirådsmodellen.

Forslag 2

Forpliktende SLT-samarbeid i alle kommuner, herunder arbeidet med å avklare og avhjelpe praktiseringen av reglene om taushetsplikt.

SLT-modellen ble etablert i Norge i begynnelsen av 1990-tallet etter modell fra Danmark. Nå er samarbeidsmodellen etablert i alle landets fylker og interessen er god, både i form av nyetableringer og kvalitets-

heving av allerede eksisterende samarbeid. Pr. i dag har vi 180 SLT koordinatorene fordelt på 177 kommuner. Av det totale antallet er det ti SLT-koordinatorene som leder regionsamarbeid med fra to til seks kommuner. Målgruppen er barn- og unge opp til 23 år. Her skiller SLT-modellen seg fra samarbeidet i politirådene, som jo ikke har noen aldersbegrensning. Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD) har hele tiden vært ansvarlig pådriver for spredning av SLT-samarbeidet.

SLT-modellen har tre absolutter:

- Forankring gjennom forpliktende vedtak i kommune og politi.
- En styringsgruppe med personer på høyt nivå.
- Ansettelse av en særskilt SLT-koordinator.

Erfaring har vist at det er avgjørende for å oppnå et godt samarbeid at det opprettes en formell avtale mellom lokal politimyndighet og kommunen som bør inneholde en oversikt over felles utfordringer, prioriteringer og møtstruktur. En fast møtstruktur, knyttet til sentrale milepæler i plan- og budsjettarbeidet i kommunen og i politidistriktet er også en viktig faktor i samarbeidet.

Justisdepartementet deler hvert år ut stimuleringsmidler for oppstart og videreføring av SLT-samarbeidet. Inneværende år er det satt av 5 mill kr til formålet. Det er KRÅD som forestår søknadsbehandlingen og utarbeider innstilling.

Tildeling av stimuleringsmidler forutsetter en begrunnet søknad fra både kommunens og politiets ledelse. Kommunene vil kunne komme i betraktning uavhengig om koordineringen av samarbeidet skjer gjennom SLT- eller politiråd. Informasjon om stimuleringsstilskuddet sendes samtlige kommuner og politidistrikt, herunder lensmannskontorene, tidlig på året. Spesielt politietaten har vært gode på å markedsføre SLT modellen, men også velfungerende SLT kommuner kan fremstå som inspirerende eksempler for andre og derved bidra til utvikling.

KRÅD gjennomfører løpende og omfattende informasjonsvirksomhet om modellen. I fjor ble ca 70 kommuner besøkt og tilsvarende antall kan vente besøk i år, I tillegg arrangerer KRÅD årlige samlinger for koordinatorene, I år er også deres nærmeste samarbeidspartnere i det lokale politiet invitert,

Gjennom samarbeidet med KRÅD er jeg gjort kjent med at mange kommuner og lokalt politi sliter i forhold til etableringen av SLT modellen. Dette har ofte sammenheng med usikkerhet og manglende forankring i lokal ledelse. Jeg er derfor tilfreds med at det i årets kriterier for tildeling av stimuleringsmidler er lagt inn et krav om orienteringsmøte med ordfører, rådmann, lensmann og KRÅD i forkant av overføring av midlene. Dette har gitt mulighet til å komme tidligere inn med råd og veiledning, ikke minst har det gitt en bedre anledning til å følge etableringsfasen på en tettere måte

Jeg er utålmodig når det gjelder etableringen av gode samarbeidsstrukturer i landets kommuner, utbredelsen av SLT har tatt lenger tid enn det som er ønsket. Fortsatt er det langt under halvparten av landets kommuner

som har valgt å organisere sitt forebyggende arbeid på denne måten. Det er imidlertid et faktum at effekten av SLT-arbeidet ikke har vært målt siden prøveperioden for mer enn ti år siden.

Regjeringen vil ha en kunnskapsstyrt justispolitikk gjennom bedre kunnskap om årsaker og sammenhenger i kriminalpolitikken, herunder for å få en bedre oversikt over hvordan lover og tiltak virker. I inneværende år er det derfor bevilget særskilte midler til KRÅD for en evaluering av SLT i Norge. Politihøgskolen fikk i år oppdraget og skal ha en rapport ferdig våren 2008. Jeg har store forventninger til dette arbeidet og ser frem både til dokumentasjon for effekten og kunnskap som gir oss mulighet til å gjøre eventuelle justeringer i arbeidet.

Min forventning er at også initiativet fra KS, som nevnt under spørsmål 1, om å gjøre "trygghet" til et satsingsområde, vil kunne gi verdifull drahjelp i det videre arbeidet med å etablere SLT modellen i kommunene. Arbeidet er i godt gjenge, og forutsetningene for ytterligere etableringer er sannsynligvis bedre nå enn noen gang tidligere, Etter min oppfatning virker opprettelsen av politiråd og SLT gjensidig stimulerende. Jeg mener således at Regjeringen legger forholdene til rette slik at SLT-modellen kan innføres i de fleste av landets kommuner.

Når det gjelder de utfordringer taushetsplikten reiser, møtes disse på mange nivåer. Tiltak 8 i handlingsplanen "Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet" slår fast at målrettet informasjonsutveksling innenfor lovverket i samarbeidet om unge lovbrøyttere, er en forutsetning for helhetlig oppfølging.

Et forslag til en felles veileder for alle instanser som er aktuelle i oppfølgingen av risikoatferd fra barn og unge er under arbeid i et samarbeid mellom Justisdepartementet, KRÅD og ekspertise fra Politihøgskolen, Målsettingen er, så langt som mulig, å sikre enhetlig forståelse og praktisering av dagens regelverk.

En annen målsetting i dette arbeidet er å vurdere om lovreglene er til hinder for nødvendig samhandling til barnets beste, jfr. Artikkel 3 i FN's Barnekonvensjon.

Når forslaget foreligger, vil jeg drøfte dette med de av regjeringskollegene som har et medansvar for oppfølging av unge lovbrøyttere.

Forslag 3:

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det utredes egnede målekriterier for forebyggende arbeid innenfor politi, kriminalomsorg mv.

Jeg deler oppfatningen om at justispolitikken skal være kunnskapsstyrt, og jeg er enig i at en økt satsning på evaluering og forskning vil være viktige bidrag til dette. Dette gjelder både kunnskap om kriminalitetens årsaker, utvikling og omfang samt kunnskap om effekten av iverksatte tiltak som grunnlag for en målrettet og effektiv ressursinnsats. Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen til forskning med 3 mill kr i 2008. Det vil i 2008 som i 2007, i tillegg bli satt av egne midler til evaluering og effektstudier.

I tilknytning til spørsmål nr. 46 ("*1 budsjettet omtales dagens måleparametre av politiets forebyggende*

arbeid. Kan departementet konkretisere hvilke måleparametre det her er snakk om?") fra Høyres stortingsgruppe tidligere i høst redegjorde jeg for at Politidirektoratet i 2006 tok i bruk verktøyet Politimesterens styringsverktøy (PSV) Følgende måleparametere skal p.t. indikere politiets forebyggende aktivitet:

- Trafikk: Antall kontrollerte førere (kilde: TRAFSTAT).
- Vold: Antall saker registrert innenfor statistikkgruppene Liv, legeme, helbred (kilde; STRASAK)
- Vinning: antall forbrytelser registrert med kriminalitetstype Vinning (kilde: STRASAK)
- Narkotika: Antall saker registrert med statistikkgruppene Narkotika § 162, 2. ledd og Narkotika § 162, 3. ledd (kilde: STRASAK)

Ovennevnte indikatorer sier kun noe om politiets aktiviteter, og ikke noe om effektene av politiets arbeid.

Følgende måleparametre omfattes også av PSV-systemet og kan til en viss grad gi indikasjoner på hvorvidt politiet lykkes i sitt forebyggende arbeid:

- Forbrytelser: Totalt antall forbrytelser (unntatt narkotika § 162.1, legemeiddelloven og undersøkelsessaker) i forhold til gjennomnittet de tre siste driftsår
- Førstegangskriminelle: Førstegangskriminelle mellom 15 og 18 år på gjerningstidspunktet og som har en rolle som mistenkt, siktet eller domfelt (forbrytelser og forseelser)

Som det fremgår av budsjettproposisjonen, skal dagens måleparametre av politiets forebyggende arbeid videreutvikles. Dette arbeidet er allerede igangsatt.

Politidirektoratet ble for øvrig i tildelingsbrevet for 2007 gitt i oppdrag å komme med forslag til målekriterier/styringsparametre som dekker hele målstrukturen for politiets samlede arbeid (det totale politiprodukt). En arbeidsgruppe, felles for departementet og direktoratet, har nylig avgitt sin rapport. Gruppens rapport skal først behandles av Politidirektoratet, som deretter oversender sin anbefaling til departementet. Når det gjelder spørsmålet om eventuelt å innføre måleparametre innenfor kriminalomsorgens ansvarsområde, vil Regjeringen komme nærmere tilbake til dette i en ny stortingsmelding om straffegjennomføringsom planlegges lagt frem for Stortinget innen sommeren 2008.

I tillegg til dette vil jeg nevne at det også vil være formålstjenlig å se hen til det tidligere nevnte offentlige utvalget som er satt ned for å utrede sentrale spørsmål knyttet til ungdomskriminalitet Gjennom utvalgets arbeid vil Regjeringen skaffe seg enda bedre innsikt i hva som kan virke forebyggende.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at den enkelte skole har sin egen politikontakt

Skolen er den arena der alle barn og unge oppholder seg en vesentlig del av sin oppvekst og som har ansvar

for at den enkelte elev får undervisning i henhold til sine individuelle behov. Jeg deler forslagsstillernes bekymring for den høye andelen av innsatte i norske fengsler som ikke har fullført videregående opplæring. Derfor har regjeringen etablert et opplæringstilbud ved alle fengsler der dette er hensiktsmessig. Målet er å medvirke til at det bli gitt opplæring på grunnskolenivå og videregående nivå til innsatte, domfelte og løslatte.

Politiets forebyggende innsats skal særlig rettes mot barn og unge som er i faresonen for å begå kriminalitet. Kontakt mellom skole og det lokale politiet er et viktig element i det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Mange steder er samarbeidet organisert nettopp ved at skolen har en egen politikontakt. Andre steder er det valgt andre løsninger ut fra en lokal vurdering.

Politiinstruksens § 15 - 1 pålegger politiet å innlede et nært samarbeid med skolen og sosialmyndighetene samt å underrette disse om forhold av antatt interesse for deres virksomhet. God kontakt mellom instansene gir også et godt grunnlag for å gi denne bestemmelsen et innhold til beste for utsatte barn og unge. Det vesentlige er at det foreligger en samarbeidsstruktur som gjør den konkrete oppgaveløsningen praktisk mulig, det vises i denne sammenheng til mine kommentarer til forslagene 1 og 2.

En egen politikontakt gir ingen garantier for tilgjengelighet, volum og kvalitet i samarbeidet. Etter min oppfatning ligger det imidlertid godt til rette for at de tjenestestedene som ønsker en slik ordning kan velge dette.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen øke erstatningssatsene for foreldrenes ansvar for skade forvoldt av barn i skadeserstatningsloven § 1 - 2, andre ledd, fra 5 000 til 20 000 kroner.

Skadeserstatningsloven § 1-2 nr. 2 har regler om foreldres objektive ansvar for skade voldt forsettlig eller uaktsomt av deres barn. Bestemmelsen inngår i en mer omfattende regulering av ansvar for barns skadegjørende handlinger. Etter skadeserstatningsloven § 1-1 har barn et eget ansvar for sine skadegjørende handlinger. Dette ansvaret suppleres av regler om foreldrenes ansvar, som etter skadeserstatningsloven § 1-2 nr. 1 og 2 kan bygge på henholdsvis uaktsomhet (manglende tilsyn) eller på objektivt grunnlag. Regelen om foreldrenes objektive ansvar i skadeserstatningsloven § 1-2 nr. 2 er bl.a. begrunnet med preventive hensyn. Videre er regelen begrunnet i dekningshensyn. At barnet har et personlig ansvar etter skadeserstatningsloven § 1-1, vil ofte være lite verd dersom barnet ikke har penger. Ved å gjøre foreldrene ansvarlige, er dekningsutsikten for skadelidte bedre.

Foreldrenes objektive ansvar etter skadeserstatningsloven § 1-2 nr. 2 er etter gjeldende rett oppad begrenset til kr 5000. Da regelen ble innført i 1969 var beløpet kr 500. Det ble hevet til kr 1000 i 1976 og til kr 5000 i 1995. Beløpet har siden stått uendret.

På grunn av den tid som har gått siden beløpet for skadeserstatning sist ble endret vil jeg ved anledning ta initiativ til å se nærmere på om beløpsgrensen bør heves.

Dokument 8-forslaget gjelder tiltak for forebygging og tydeligere reaksjon overfor barn og unge som er i risikozonen for å utvikle en kriminell løpebane. Det er på dette området særlig viktig at barnets eget ansvar ikke får mindre realitet på grunn av en eventuell heving av beløpsgrensen for foreldrenes ansvar. På den annen side er det viktig å markere at foreldrene har en del av ansvaret for bekjempelse av barne- og ungdomskriminalitet. Det bør sees hen til om en eventuell økning i ansvarsbeløpet vil ha uheldige konsekvenser for familier med lav inntekt.

Jeg kan ikke på det nåværende tidspunkt uttale meg om beløpsgrensen bør økes, og eventuelt hvilken økning som da kan være aktuell. På denne bakgrunn kan jeg heller ikke slutte meg til punkt 5 i dokument 8-forslaget som innebærer en forhåndskonklusjon på spørsmålet om grensen bør heves samt til hvilket nivå. Jeg er imidlertid som nevnt åpen for at spørsmålet ved anledning vurderes nærmere.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen fremlegge sak oven etablert av obligatorisk tilbud om konfliktrådsbehandling i alle saker med barn under 15 år.

Det er viktig for meg å legge til rette for en forsterket innsats for å stoppe utviklingen av en kriminell karriere hos unge mennesker på et så tidlig tidspunkt som mulig. Barnevernloven er i dag eneste grunnlag for tvangsinngrep overfor barn under kriminell lavalder, men en rekke frivillige tiltak kan bidra til rehabilitering.

Regjeringen har i sin politiske plattform gitt uttrykk for at den ønsker økt bruk av konfliktråd for unge lovbytere. Konfliktrådet har til oppgave å megle i tvister som oppstår på grunn av at en eller flere personer har påført andre en skade, et tap eller en annen krenkelse. Megling i konfliktrådet er, og bør være, frivillig for alle parter. Det følger av konfliktrådsloven at det oppnevnes konfliktrådsmedglere for hver kommune. Konfliktrådet er således allerede et tilbud som er tilgjengelig for alle, inkludert barn under 15 år, som har begått ellers straffbare handlinger, og deres foreldre dersom det foreligger et ønske om å gjøre opp for seg overfor fornærmede.

Regjeringen har imidlertid allerede i Stortingsmelding nr. 20 (2005-2006) "Alternative straffereaksjonar overfor unge lovbyrtarar" tatt til orde for en ordning med obligatorisk overføring til konfliktråd når gjerningspersonen er under 18 år. Regjeringen vil i første omgang vurdere mulige utforminger av en slik ordning, men finner det mest hensiktsmessig å avvente resultatene fra utvalget som utreder reaksjoner og tiltak overfor alvorlig ungdomskriminalitet, før et eventuelt forslag utarbeides. En avventer en eventuell budsjettendring til behandlingen av Innst. S. Nr. 4.

I tillegg er det ønskelig å se disse problemstillingene i sammenheng med arbeidet med den nye Stortingsmeldingen om kriminalomsorgen, som også vil behandle spørsmål knyttet til konfliktråd og restorative justice. Etter min mening er flere bestemmelser i konfliktrådsloven og andre lovbestemmelser knyttet til

bruk av konfliktråd modne for en bred gjennomgang og revisjon. Regjeringen vil i denne sammenhengen komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for mentorordning for kriminelle barn også under den kriminelle lavalder

Mentorordninger av ulike slag og med ulikt omfang har vært prøvet ut innenfor forskjellige deler av hjelpeapparatet. Handlingsplanen "Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet" - tiltak 20 - har resultert i en rapport fra et forsøk i Kristiansand. Resultatene er gode, men rapporten viser til en rekke vilkår eller kriterier som må oppfylles for at ordningen skal fungere etter hensikten, blant annet personlige forutsetninger hos mentor, tilgjengelighet og at ordningen varer over tid.

Frivillighet er et viktig grunnlag for den kontakten som skal etableres. Et av spørsmålene som vurderes i oppfølgingen av St.meld. nr. 20, er om det skal gjøres obligatorisk å tilby mentor til denne gruppen. Det offentlige utvalgets mandat er unge mellom 15 og 18 år, men jeg vil tro at en rekke av de hensyn som gjør seg gjeldende og den kunnskap som samles om denne gruppen, også kan gi innspill til arbeidet for de yngre. Jeg ser frem til utvalget rapport neste høst som et viktig grunnlag for oppfølgingen av dette spørsmålet.

For øvrig er oppfølgingen av barn som bryter loven mens de er under den kriminelle lavalder et ansvar for barnevernet. Jeg har som justisminister derfor et nært samarbeid med Barne- og likestillingsministeren både om denne gruppen, men også om de mellom 15 og 18 år.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringa legge til rette for at det kan gjennomføres samtykkebasert rustesting på skolene i regi av helsefaglig personell.

Å forebygge rusmiddelmissbruk er sentral del av arbeidet for å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge. I samsvar med regjeringens øvrige satsing på tiltak for barn og unge skal politiet vektlegge forebyggende tiltak for å hindre eksperimentering og tidlig debut med rusmidler og hindre nyrekruttering til rusmiddelmissbruk.

Samfunnets ulike institusjoner har sammen med foreldrene plikt til å reagere overfor barn på atferd som ellers ikke tolereres. Samarbeid mellom hjem, skole og politi kan være helt avgjørende for å kunne få til en levende og kraftfull forebyggingsinnsats.

Regjeringen er åpen for impulser og innspill som kan gjøre arbeidet mot rusmiddelmissbruk bedre og føre til at færre kommer ut i et uføre som er tungt å komme ut av. Jeg er enig med forslagsstillerne i at det fortsatt er mye å vinne på å styrke samarbeidet mellom ulike etater og videreutvikle samordningen av anti-narkotikarbeidet for å kunne forebygge utvikling av rusmiddelmissbruk.

Jeg er imidlertid ikke overbevist om at testing for narkotikamisbruk av elever i skolen er veien å gå. Det vil etter mitt skjønn være et stort inngrep i den person-

lige integritet om man f.eks. skulle åpne for at skolene selv skulle få anledning til å ta urin- eller blodprøve hvis det foreligger mistanke om narkotikamisbruk, selv om dette skjer med bistand fra helsefaglig personell, og den enkelte elev samtykker. Her må man etter min vurdering veie de ulike hensynene mot hverandre, slik at vi ikke overreagerer, men møter problemet med adekvate tiltak.

Jeg vil i denne sammenheng nevne at man også internasjonalt har vurdert fordeler og ulemper ved testing av narkotikabruk blant elever i skolen. Europarådets Pompidou-gruppe har utredet spørsmålet. Selv om man kunne se mulige fordeler ved slik testing, pekte man på flere ulemper som må vurderes nøye om man eventuelt skal gjennomføre slike tester. Samlet ble ikke slike tester tilrådd. Man pekte på at tester kunne undergrave den nødvendige tillit man må ha i skolen for god pedagogisk praksis og tillit mellom lærere, elever og foreldre. Videre ble det pekt på at det for tiden ikke er noe som taler for at narkotikatesting i skolen har noen positiv effekt for å hindre misbruk.

Der det foreligger konkret mistanke mot bestemte personer, vil man også i skolen ha anledning til å iverksette tiltak, herunder aksjonere fra politiets side ved brudd på narkotikalovgivningen. Skolen er i så måte ikke noen "lovløs frisone", men den enkelte elev har like fullt krav på rettferdig og forutsigbar behandling fra samfunnets side.

Fra regjeringens side vil det imidlertid være aller viktigst å legge til rette for at vi kan forebygge rusmiddelbruk, særlig blant unge. Etter min oppfatning skal skolene være en sentral arena for forebyggende virksomhet mot narkotika- og alkoholisbruk i denne sammenheng. Politiet skal engasjere seg i ungdomsskolen

ved å ha informasjonsmøter med elever, foreldre og lærere om rusmiddelbruk. I møtene skal det tverretatlige samspillet mellom politiet, skolen, barnevernet og foreldrene, samt frivillige organisasjoner framheves.

Til bruk for dette forebyggende arbeidet kan politiet i større grad ta i bruk utarbeidede opplegg og planer til bruk i skolen, overfor foreldre og gjerne i samarbeid med frivillige organisasjoner, bl.a. kurset "Tegn og symptomer" ved Politihøgskolen. Dette kurset kan gjøre politifolk, lærere, pårørende og andre omsorgspersoner selv i stand til å avdekke et eventuelt rusmiddelbruk hos de unge.

Videre kan politiet ta i bruk det forebyggende opplegget "Bry deg" som i vesentlig grad er rettet inn mot både foreldre og elever. Dette kurset legger vekt på foreldres engasjement og arbeid overfor barna med særlig sikte på å lære dem å si nei til å prøve narkotika. Ikke minst vil dette opplegget kunne bety støtte til foreldres og læreres arbeid for å hindre såkalt fritidseksperimentering med narkotika blant de unge.

For øvrig skal politiet prioritere innsatsen for å avdekke og etterforske personer bak den ulovlige narkotikaomsetningen, samt bekjempelsen av profittmotivert, narkotikarelatert kriminalitet og i særlig grad rette innsatsen mot store saker. I denne sammenheng skal heller ikke skolen være noen frisone. Salg og ulovlig distribusjon av narkotiske stoffer på eller i umiddelbar nærhet av skolene skal politiet slå ned på. Det skal ikke gjelde noe unntak for skolene i så måte.

Selv om man skulle kunne ivareta hensynet til den enkeltes personvern, finner jeg det, på denne bakgrunn, ikke formålstjenlig å innføre samtykkebasert rustesting av elever, utført av helsepersonell.

